

Tilbake til fremtiden

Delingsøkonomien kan bli enda viktigere enn selv synsekoret skal ha det til.

«E t samlet norsk synsekore vil ha oss til å tro at det er selve

fremtiden vi ser i hvitøyet når vi kan bestille drosje svart ved å bruke en annen app enn Taxifix» skriver Aslak Sira Myhre i en treffende kommentarartikkel i Dagsavisen. For mens «alle» snakker om den nye delingsøkonomien, og noen med en patos som om det var den nye oljen, koker eksemplene som regel ned til transport- og overnattingstjenester. Uber og Airbnb.

Overdriver vi ikke betydningen?

Vi overvurderer effekten av ny teknologi på kort sikt, og undervurderer effekten på lang sikt, lyder «Amaras lov». For selv om debatten om den såkalte delingsøkonomien kan virker noe heseblesende, skal vi ikke avvise muligheten for at den på fundamentalt vis kan komme til å endre måten vi organiserer økonomisk aktivitet på.

I ytterste konsekvens kan bedrifter, slik vi kjenner dem i dag, forsvinne.

Hvorfor?

For å forstå det nye må vi begynne med det gamle, eller som Kjetil Alstadheim påpekte i denne avis, hente innsikt fra en død økonom-hvis ideer lever i beste velgående. Ronald Coases innflytelsesrike artikkel «The nature of the Firm» fra 1937 stiller det grunnleggende spørsmålet: Hvorfor har vi bedrifter? Hvorfor er ikke alle selvstendig næringsdrivende?

Fra 1800-talls tenkere som Leon Walras og Alfred Marshall har vi lært at markedet, gitt noen forutsetninger, er en uovertruffen mekanisme for effektiv ressursutnyttelse. I markedet har alt en pris. Prisene informerer kjøperne og skjerper selgerne.

Bedrifter derimot, er som små planøkonomier å regne, hvor priser er erstattet av kontroll og kommando, og det er sjelden veldig effektivt. Så hvorfor er vi ikke alle selvstendige økonomiske agenter som møtes på markedsplassen i stedet for i bedriften?

Vi organiserer oss i bedrifter fordi det koster å bruke markedet, sa Coase. Det koster å finne den rette kjøper eller den rette selger (søkekostnader), og ved hyppige og/eller kompliserte

Delingsøkonomien kan i ytterste konsekvens ta oss til et førindustrielt samfunn hvor arbeidsfolk i større grad eier sin egen tid og sitt eget produksjonsutstyr, og hvor den økonomiske interaksjonen først og fremst foregår på markedsplassene, eller på «plattformene» som det nå heter. Foto: Istock

Fredagskronikk

Ola Kvaløy

transaksjoner blir det fort veldig dyrt om en skal forhandle frem en pris på hver lille tjeneste.

Den såkalte delingsøkonomien bidrar til en dramatisk reduksjon av disse transaksjonskostnadene. Appene som matcher kjøpere og selgere, reduserer søkekostnadene og formidler informasjon på en måte som gjør det langt enklere å bruke prismekanismen.

Uber og Airbnb er således ikke de mest interessante eksemplene. De fungerer først og fremst som effektive formidlere av tjenester som allerede i dag kjøpes og selges i et marked.

Mer interessant er formidlingen av den nye arbeidstjenester som tidligere har foregått internt i bedrifter. Millioner av frilansere selger nå alt fra kontor- og konsulenttjenester til enkle produksjons- og rutinejobber gjennom formidlere som Elance, Eden McCallum eller Amazon Mechanical Turk.

Disse nye markedsplassformene mer enn antyder hvordan fremtidens økonomiske organisering kan bli seende ut.

Kritikere av Coase hevder at bedriften ikke bare handler om reduksjon av transaksjonskostnader, men også om en type kunnskapsoverføring og motivevende samhold som markedet ikke kan frembringe. Det kan være

riktig. På den annen side bidrar delingsøkonomien, med sine sosiale medier og effektive koordineringsfunksjoner, til at også samarbeid og lagånd kan opprettholdes i det bedriftsløse samfunn.

Fagforeningene frykter et løsarbeidersamfunn hvor grunnleggende arbeidstagerrettigheter, opparbeidet gjennom 200 år, går tapt. Frykten er forståelig, men også interessant, ettersom de nå advarer mot en nedbygging av det økonomiske systemet som de engang organiserte seg mot. Det var den industrielle revolusjon som la grunnlaget for de store bedriftsorganiserings- og det ble oppfattet å tjene kapitalistene mer enn arbeiderne.

Mange advarte den gang mot en utvikling hvor folk ikke lenger kunne jobbe hjemmefra, ikke lenger kunne jobbe når de ønsket det, ikke lenger opplevde den fleksibiliteten og variasjonen som jordbrukets sesongarbeid tross alt ga.

Delingsøkonomien kan i ytterste konsekvens ta oss til et førindustrielt samfunn hvor arbeidsfolk i større grad eier sin egen tid og sitt eget produksjonsutstyr, og hvor den økonomiske interaksjonen først og fremst foregår på markedsplassene, eller på «plattformene» som det nå

I ytterste konsekvens kan bedrifter, slik vi kjenner dem i dag, forsvinne.

heter. Det vil potensielt kunne dempe konflikten mellom arbeid og kapital, og ta bort nødvendigheten (eller relevansen) av mange av de reguleringer som industri- og bedriftssamfunnet krevde.

Men samtidig oppstår nye utfordringer. Fagforeningene vil sannsynligvis ikke spille samme inntektsutjevnerende rolle som tidligere, og de nye markedsplassformene må reguleres.

Det er langt fra opplagt hvem som blir vinnere og tapere når bedriftene forsvinner.

Ola Kvaløy, professor i økonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger og NHH

Mer debatt på side 34-35 →

Når åpenhet er en trussel
Hanne Frøyshov

Snarvei til CO2-lagring
Marit Mazzetti og Nils Eldrup

DN sitt gasseventyr
Klaus Mohn

Feil om skatteutvalget
Guttorm Schjelderup og Peter Birch Sørensen

Ingen «rovdrift»
Kai Nielsen

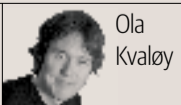
Fredagskronikken

Alexander Cappelen

Bård Harstad

Ola Kvaløy

Katrine Løken

Simen Markussen

Mari Rege

Karen Helene Ulltveit-Moe

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen **Telefon:** 22 00 10 59 **Sentralbord:** 22 00 10 00 **Epost:** debatt@dn.no **Telefaks:** 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom **Underinnlegg/replikk:** Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) **Legg ved portrettfoto.**

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.